

RÖPORTAJ: Hülya KILIÇ

Tarih ve Yer: 21 Aralık 2013/İstanbul

Sayın İsmet Tezcan bey, sizi tanıyabilir miyiz?

1925 yılında Romanya'da doğdum.1937'de okumak için Ankara'ya geldim. Ankara 'da Gazi Lisesinin ortaokul bölümünün ikinci sınıfında okula devam ettim.

Ailenizle birlikte mi geldiniz?

Ailem Romanya'da kaldı, ben yalnız geldim. Ankara'da dayım vardı, onun yanında okumaya geldim. Dayım 30 Ağustos taarruzunda sol ayağını kaybetmiş, emekli, Ankara'da sivil yüksek bürokrattı. Gazi Lisesinin orta kısmından pekiyi dereceyle mezun oldum. Sonra Liseye devam etmedim. Bizim bölünmüş aile diyebileceğimiz bir yapımız vardı ve benim yeğenim Necati Şaklar, bir yıl önce **Bursa Orman okuluna kaydolmuştu** ve bana bu okuldan bahsetti. Bu okulda yatılı kalınıyor, her türlü ihtiyacımız karşılanıyordu ve okuldan mezun olunca işiniz hazırды. Bu nedenle orman okulunu tercih ettim ve Bolu Orman okuluna kaydımı yaptırdım. **1939 yılında Bolu Orman okuluna başladım ve Haziran 1942 yılında Orman Mühendis Muavini olarak mezun oldum.**

Göreve ne zaman başladınız?

Ben 31.08.1942'de **Daday Orman İşletmesinde** göreve başladım. Benin işe başladığım dönemde Devlet işletmeciliği ormanlarımızda kuruluş halindeydi. O zaman Türkiye'de sadece 10-15 yerde orman işletme müdürlüğü vardı. Bunlar, örnek orman işletme müdürlükleri idi.

Türkiye'deki ormanlar hala Çevirge usulü ile yönetiliyordu. Bu aslında hukuki bir deyimdir. Çevirge kısacası şu demek; **Ormanlar parça usulü olarak mütteahhide veriliyor**, bir sözleşme yapıyor. **Müteahhitler ormanı sözleşmeye göre işletiyor, devlet de kontrol ediyordu**. Çevirge usulünün esası bu idi.

1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı Orman Kanunu ile tüm ormanların 10 yıl içinde Devlet İşletmeciliği altına alınması hükme bağlanmıştı. Bunun hazırlıkları olarak **Fransa ve Almanya'ya pek çok kişi öğrenci olarak gönderilmiş**. Bu öğrencilerin bir kısmı orman okullarında öğretmenlik yaptı, bir kısmı ise uygulamada çalıştı. Örneğin **Kızılcahamam Orman İşletme Müdürü Dr. ünvanlı biri idi**. Ben göreve Daday'da başladığımda bir ay merkezde kaldım. 2. Ay sonra plana göre henüz açılmamış olan Pınarbaşı bölge şefliğini kurmaya görevlendirildim ve bölge şefi olarak işe başladım. Pınarbaşı'nda kerestelik tomruk üretimi yaptım.

Azdavay'da kerestelik tomruk ve maden direği üretimi yaptım. O yıllarda Zonguldak'daki ocakların maden direği ihtiyacı çoktu. Maden direkleri Cide yolu ile Zonguldak bölgesine gidiyordu. O zamanlar meslekte eleman sıkıntısı had safhadaydı. Askerliğin 24 ay sürmesi de eleman sıkıntısını arttırıyordu. Orman Yüksek Mühendisleri 1-2 yıl şeflik yapınca hemen işletme müdürlüğü görevlerine atanıyordu. Şefliklerin tamamını Orman Mühendis Muavinleri yönetiyordu. Üretimi ve depolara taşıma işlerini doğrudan orman köylüsüne yaptırıyorduk. Bu işlerin birim fiyatlarını şef ile işletme müdürünün imzaladığı birim fiyat tutanakları ile belirliyor ve köylülere ilan ediyorduk. İşleri yapan köylülerin hakedişlerini mutemed isimli görevliler eli ile iş yerinde her köylüye aracı kullanmadan ödüyorduk.

Daday işletmesi başlangıçta Daday, Araç ve Cide ilçelerini kapsıyordu. 1944'de Daday işletmesi merkezleri Cide ve Araç olmak üzere ikiye bölündü. Daday şefliğe dönüştü. Ben Daday şefi oldum.

Daday'da 2 adet kereste fabrikası vardı. Birisi Daday'da Asmaz'ın diğeri Samancı Köyünde Kabali'nin fabrikası. Karkalmaz ve Ballıdağ ormanlarında bu fabrikalar için kerestelik tomruk üretirdik. Mamullerini damgalar ve nakliye teskeresi keserdim. Mamul keresteler Bartın'a ve İnebolu'ya giderdi. O yıllarda balta girmemiş nitelikli ormanlarımız vardı. Burada çok yoğun olarak çalıştık. Mart 1945'de askere gittim. Terhis olunca 1 Mayıs 1947 de Sinop Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Karasu (şimdi Erfelek) şefi olarak göreve başladım. Bu işletme müdürlüğünde 1947 den 1950 ye kadar önce Karasu sonra Bektaşta bölge şefliği yaptım.

İşletmeye geldiğim yılın iş programında Erfelek'in Domuzdağı ormanında DDY'na demiryolu kayın traversi üretme programı vardı. 5000 adet kayın traversi üretimi yapmam gerekiyordu O dönemde devlet tüm işleri orman köylüsüne aracısız yaptırma politikası güdüyordu. 5000 traversi şartnameye uygun olarak orman köylüsüne Domuzdağı Ormanı'nda ürettirdik. Traversleri Sinop sahiline taşıtıp DDY görevlisine teslim ettik. Daha sonra Bektaş'a şefliğine görevlendirildim ve orada maden direği üretimi yaptım. **Maden direklerini sahildeki depolarda satardık.** Orada 1 Mayıs 1950 yılına kadar çalıştım.

Bu arada 1945'te Türkiye'nin ormanlarının tamamı Devlet Orman İşletmeleri altına alınmıştı. 1947'de ben Sinop'ta çalışmaya başladığımda bütün ormanlar devlet işletmesi altına alınmıştı. O zamanlar Nazım Batur Genel Müdüdü. Çok çalışkan, pratik zekalı bir adamdı. Orman Genel Müdürlüğü 1950'de bir karar almıştı: Devlet Orman işletmelerinin kuruluş inşaatlarını beş yılda bitirme hedefi.

Tüm ülkede, tüm teşkilat binalarının 5 yıl içinde tamamlanma kararı mı alındı? Bugün tüm Türkiye de gördüğümüz benzeri inşaat yapısına o dönem kavuşturuldu. Öyle diyebilir miyiz?

Evet, tüm Türkiye'de inşaatların tamamlanması kararı o dönemde alındı, ancak bugünkü kadar geniş bir teşkilat yapısı tam yoktu. Mesela şeflik sayısı daha azdı ama **her şeflik kuruluş kararı ile birlikte bu standartta binalar yapılmaya** devam edildi tabi.

Genel Müdürlükte o zamanlarda bir İnşaat şubesi vardı. 8. Şube olarak adlandırılırdı. Orda bir teknik büro vardı. **Mimarlar ve inşaat mühendisleri görev yapardı, onların sayısı biraz artırıldı ve yılın ilk işi olarak Trakya işletmelerinin binalarının yapılması ihale edildi.** Ünlü bir müteahhit aldı ihaleyi. İnşaat yüksek mühendisi Ahmet Üstün, inşaatlarda kontrol mühendisiydi. Beni de kontrol mühendisi yardımcısı olarak atadılar. Trakya'daki inşaatların, işletmelerin bakım mühendislikleri, bütün bu binaların kontrol mühendisleri yardımcısı olarak çalışmaya başladım.

Sekizinci şube müdürü Sinop'luymuş ve her yerde eleman eksik, beni çok güvenilir biri olarak biliyormuş ve beni bu göreve getirdi. Çatalca'ya tayin oldum. 1950 den 1951 'e kadar bu görevde bulundum. İşler bitti ve müteahhit tarafından teslim edildi. **Bu görevimden sonra Karabük işletme Müdürlüğünün inşaat işlerini yürütme görevi verdiler.** Buradaki görevim

Zonguldak demir yolu üzerindeki Yenice bölgesinin dekovil hattı uzantısında kamyon yolu yapmaktı. Burada görev yaptığım sıralarda Genel Müdürlüğe telgrafla çağırıldım.

O sıralarda bir sınav açılmıştı. *Amerika, Marshall yardımı adı altında Avrupa'ya kalkındırmak için yardım yapıyordu. Türkiye'ye de bu yardımı yaptı.* Türkiye bu yardım çerçevesinde memurları Amerika'ya staja gönderdi. İki grup şeklinde gönderildi: birinci grup yüksek yöneticiler, ikinci grup ise teknik elemanlar. 1.grupta bulunan şube müdürleri ve daha üst düzey idareciler üç ay süreyle, *teknik elemanlar ise bir yıl süreyle bilgi ve görgülerini arttırmak üzere gönderildiler.*

Bu eğitime katılmak için belli bir düzeyde dilbilgisi şartı var mıydı?

Başvuru sonrasında bir sınava girdik ve İngilizce biliyor musunuz sorusu vardı. *O dönemde Türkiye'de hakim yabancı dil Fransızcadı.* Ben soruya İngilizce konuşabiliyorum cevabını verdim. *Çünkü askerde iken İngilizce öğrenme imkanım doğmuş ve bir miktar İngilizce öğrenmiştim.* Sınavdan sonra Fen kurulunda bir eleme yapıldı. Kurul tarafından ben de seçildim. Bu seçimin ardından Amerikalılar Ankara'da hızlandırılmış özel bir kurs açtılar. Kursun süresi dört aydı. Dört ay boyunca bütün gün İngilizce eğitim aldık. Bu kursta teknik bölümden seçilenler vardı. *Kursta veterinerler, ormancılar ve ziraatçılar vardı. Sekiz ormancı gidecektik. Bunlardan biri yani ben mühendis muavini diğerleri ise mühendistik.* Dört aylık kurs sonunda orta derece İngilizce biliyor sertifikası aldık.

Artık Amerika'ya gitmeye hazırınız değil mi? Yolculuğa nereden başladınız?

1.ve 2. Grup olarak hepimiz birlikte *bir İtalyan vapuruyla* yola çıktık. Çok heyecanlıydık. İstanbul'dan Brindizi'ye oradan da trenle Napoliye geçtik. O dönemde Avrupa'dan Amerika'ya yolculuklar gemiyle yapılırdı. Napoli'den transatlantik gemiye bindik ve *yolculuğumuz vapurla sekiz gün sürdü. New York'a vardığımızda bizi karşıladılar.* Rıhtımdan bizi trene bindirdiler ve Washington DC'ye götürdüler. Orada bizim için çok güzel bir otel ayarlanmıştı ve müthiş bir ilgi ile karşılandık.

1952 yılında Amerika'ya gittik ve o yıl Türkiye Nato'ya yeni girmişti. Amerikalılar tarafından program çok iyi hazırlanmıştı. Orada ilk önce oryantasyon adı altında On beş günlük bir kurs gördük. Bu kursun ardından 1. ve 2. grubu ayırdılar. Buradan sonra bizleri yani 2. grubu yanımızda menajerlerle birlikte *Teksas'a götürdüler.* Orada da başka bir kurs

gördük. Kursta eğitim gerçekten de çok iyiydi. Teori ve uygulama kısımları vardı. Araştırma enstitülerine ve uygulama sahalarına götürdüler.

Teksaş'ta aldığınız bu kurs kaç gün sürdü?

Teksaş'ta kursumuz dört buçuk ay sürdü. Kursun sonunda bize Diploma verdiler. Teksaş'tan sonra bizi başka bir yere daha götürdüler. Los Angeles 'a gittik ve burada yirmi gün kaldık. Ormanları, kanyonları gezdik. Hatta bizi orada çalıştırdılar. ***Hemen hemen her yerde tanışma toplantıları yapılırdı.*** Berkley'de orman fakültesi hocası karşıladı bizi. Amerika'da 1929 büyük ekonomik buhranını takiben iş sahaları açmak için erozyon ve su havzalarını ıslah konusunda çok büyük çalışmalar yapılmıştı.

Amerika'daki eğitimden sonra Türkiye'de de çok önemli diyebileceğimiz ağaçlandırma çalışmaları, erozyon kontrol çalışmaları yapıldı mı?

Bu dönemde bana göre Türkiye'de kayda değer ağaçlandırma çalışması yoktu. Biz bu eğitimleri gördükten sonra bu eksiklerin farkına vardık. Sadece ağaçları kesiyor ve satıyorduk. Bizim bildiğimiz buydu sadece. Ağaçlandırma, erozyon kontrolü, silvikültür çalışmaları yok denecek kadar azdı. Bunlardan biri Mersin'deki okaliptüs ağaçlandırmasıdır.

Amerika'dan döndükten sonra nasıl bir iş ortamında çalışmaya devam ettiniz?

1952 yılının sonunda Amerika'dan döndüm. **Genel Müdürlüğe geldiğimde Baş Müdürlükler yeni kurulmuştu.** Bugün ifade ettiğimiz bölge müdürlüklerinin adı o zaman Baş Müdürlüktü. Orman Başmüdürlüğü emrinde ve inşaat işlerinde çalışmak göreviyle Trabzon'a tayin edildim. O tarihte Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize ve Artvin Orman İşletme Müdürlükleri Trabzon'a bağlı idi. Ben Trabzon'da iken Rize ve Gümüşhane İşletme Müdürlüklerinin merkez bina inşaatlarının temelini attık ve inşaatları müteahhitlere yaptırıldı. Ne yazık ki, benim adım inşaatçı diye çıkmıştı ve eğitim aldığım diğer teknik konular dikkate alınmıyordu. 1953_yılında tayinim Genel Müdürlükte inşaat şubesine yapıldı ve geçici görevle Elazığ Başmüdürlük inşaatlarında çalıştırıldım. _

Bildiğim kadarıyla yurt dışında ormancılık konusunda başka eğitimler de aldınız değil mi?

Evet başka eğitimler aldım. Doğu bölgesindeki inşaat işlerini takip ettiğim dönemlerde çalışma merkezim Ankara olduğu için bir gün Ankara'ya geldim. **4489 sayılı kanun¹ gereği bir sınav açılmıştı.** Sınav devlet memurlarının görgü ve bilgisini artırmaya yönelikti ve ben de o sınava müracaat ettim.

Fen heyeti salonunda imtihan yapıldı ve ben de kazandım. Fakat bir kadro varmış, o kadroda Amerika içinmiş ve bu tek kişilik kadroyu başka bir Orman Mühendisi arkadaşımıza verdiler. Ben buna itiraz ettim. Bunun üzerine bana bir yazı verdiler. Bu yazı "sınavı kazandınız ve ilk kadro açılışında gönderileceksiniz" şeklindeydi. Birkaç ay sonra beni aradılar ve kadronun açıldığını söylediler. Fakat açılan bu kadro İngiltere 'ye idi. Açılan bu kadroya gider misin dediler. Ben giderim dedim ve İngiltere'ye gitmeyi kabul ettim.

O zamanlar erozyon Türkiye'de çok önemli bir konuydu. Ben İngiltere'ye erozyon çalışmalarıyla alakalı olarak gittim. Ben gitmeden önce İngiltere ile yazışmalar yaptım ve Aberdeen Üniversitesi Ormancılık Bölümünün başındaki Prof.Stewan bana iki yıllık bir eğitim programı yaptı ve beni öğrenci olarak aldı. Üniversitenin ormancılık bölümünde

¹ http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d03/c006/b103/mm_030061030428.pdf

neredeysse tüm dersleri aldım. Ancak diploma için yeterli olacak dersleri tamamlayamadım. **Profesör Stewan Fransız orman idaresi ile görüşerek beni bir programa kabul ettirdi. Ayrıca İsrail Toprak Dairesi ile de görüşerek 1 ay olmak üzere Ağaçlandırma ve Erozyon çalışmaları programı için davet edilmemi sağladı.** OGM de bu programı onayladı.

Böylece 1 ay süre ile Fransa'da Alplerde sel derelerinin islahı konusunda eğitim aldım. 1 ay da İsrail'de Erozyon kontrolü ve ağaçlandırma çalışmaları uygulamaları konusunda eğitim aldım. **Buralardaki tüm masraflarım OGM tarafından karşılandı.** Eğitim sonunda Türkiye'ye döndüm ve OGM Ağaçlandırma Şube Müdürlüğü emrine atandım. Daha sonra Toprak Muhafaza ve Mera Islahı Şube Müdürlüğü kuruldu ve bende bu şubeye geçtim. Şube müdür yardımcım İstatistik Şube Müdürlüğüne Şube müdürü olarak atanınca ben onun yerine **1957 yılında Şube Müdür Muavini olarak göreve başladım.** 1960-1967 yılları arasında bu şubenin müdür muavini olarak görev yaptım.

Türkiye'nin belli başlı su havzalarında etütler yapıldıktan sonra Tokat, Kargı, Kızılcamaham, Çankırı, Burdur, İstanbul'da olmak üzere toplam **10-12 yerde Toprak Muhafaza ve Mera Islahı grup müdürlükleri kuruldu.** Grup Müdürlerinin Kızılcamaham'daki ve Genel Müdürün başkanlığındaki bir toplantıda (benim bulunmadığım), **mühendisler biz Mühendis Muavininden emir alamayız demişler.** Ben mühendis değildim ama toprak bilimi ve erozyon konusunda hem Amerika'da hem de İngiltere'de teorik ve pratik eğitim almıştım. Bilgiye ve yaptığım işe değil diploma eksikliğine bu kadar önem verilmesi beni üzmüştü.

Sanırım çalışırken bir yandan da eğitiminize devam ettiniz değil mi?

Orman okulları lise sayılmadığı için tüm lise derslerinin imtihanını dışarıdan vererek Ankara Gazi Lisesi fen kolundan mezun oldum. 1963 yılında **Hukuk fakültesi giriş imtihanını beşincilikle kazandım.** Haziran **1967 yılında Hukuk Fakültesinden mezun oldum.** Avukatlık yapabilmem için 1 yıl staj yapmam gerekiyordu. OGM'den ayrıldım. O tarihte Ziraat Bakanlığı'na bağlı olan Ankara Meteoroloji Meslek Okulu'nda 1 yıl süreyle öğretmenlik yaptım. Bu sürede avukatlık stajımı yaptım ve avukat oldum. O sıralarda Orman Ürünleri Sanayi Daire Başkanlığı kuruldu. Daire Başkanı Rüstem KAPTAN idi. Ben de o daireye bağlı Pazarlama ve İhracat Şubesi Müdür Muavini olarak çalıştım. Sonra **OGM'nden kadro alıp merkez avukatı oldum.** 1969'da Orman Bakanlığı kurulunca Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü Hukuk Müşaviri oldum.

Bakanlığın kuruluş kanununun oluşturulması konusunda çalıştım. 1. Orman Bakanı Osman Sabit Avcı, 2.Orman Bakanı Hüseyin ÖZALP. **2. Bakan zamanında Orman Bakanlığı kuruluş kanunu çıktı.** Bu sırada Bakanlığa 1. ve 2. Hukuk Müşavirliği kadrosu alındı. Ben 1. Hukuk Müşaviri kadrosunu bekliyordum ancak hakimlik ve Kars Belediye Başkanlığı yapmış bir hukukçuyu 1. Hukuk Müşavirliği'ne beni de 2. Hukuk Müşavirliği'ne tayin ettiler **Ben bunu kabul etmedim ve Haziran 1972 yılında emekli oldum.**

Emekli olduktan sonra çalışmaya devam ettiniz mi?

Emekli olduktan sonra Ankara’da serbest avukatlığa başladım. ***Burada bence en önemli husus avukatlığım süresince hiçbir “orman davasını” almadım.*** İngilizcemin de iyi olması nedeniyle Milletlerarası Hukuk alanında avukatlık yaptım. Norveç, Danimarka, İsveç, Finlandiya Büyükelçiliklerinin hukuk müşavirliğini yaptım. ***1984 yılında Danimarka Krallığı, 1989 yılında Norveç Krallığı ve 1990 yılında İsveç Krallığı bana Şövalye nişanları verdiler.*** Ve beni onurlandırdılar. Çalışma hayatımın son 15 yılında Amerika Birleşik Devletleri(ABD) hükümetinin Türkiye’deki davalarda avukatlığını yaptım. Mart 2014 yılında 89 yaşımdan gün almaya başlayacağım. Bu yaşlarda insanlar geçmişin hatıraları ile yaşıyorlar. ***Düşünüyorum, iyki iki mesleğim olmuş, iyi ki ormancılıkta yapmışım diyorum. Ormancılık bana çok şey öğretti, müteşekkirim.***

İsmet bey, eğitim süresince yada sonunda eğitime ilişkin raporlar hazırladınız mı? Bu raporlara ulaşmamız mümkün mü?

Amerika’da katıldığımız eğitim için herhangi bir rapor hazırlamadım, eğitime katılan diğer kişilerde böyle bir rapor hazırlamadı. Ancak İngiltere’de katıldığım eğitimde bir rapor formatı vardı ve ben her 3 ayda bir çok düzenli olarak rapor hazırlayıp OGM’ye ilgili birime gönderdim. Benim dışımda kimsenin böyle bir rapor hazırlamadığını söylediler.